

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Liikenne- ja viestintäministeriön asiantuntijalausunto; hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Ilmatieteen laitoksesta annetun lain 1 ja 2 §:n sekä puolustusvoimista annetun lain 11 §:n muuttamisesta (Avaruustilannekeskuksen perustaminen) HE 167/2024 vp.

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt kirjallista asiantuntijalausuntoa otsikon mukaisesta hallituksen esityksestä. Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa:

Esityksessä ehdotetaan, että Ilmatieteen laitoksesta annettuun lakiin säädettäisiin Ilmatieteen laitokselle uusi tehtävä, avaruustilannekuvapalvelujen tuottaminen. Puolustusvoimista annettuun lakiin lisättäisiin Puolustusvoimille tehtävä hankkia, tuottaa ja jakaa avaruustilannekuvatietoa. Samalla säädettäisiin salassa pidettävän tiedon vaihtamisesta avaruustilannekeskuksen toimintaan osallistuvien viranomaisten sekä avaruuden lupa- ja valvontaviranomaisena toimivan Liikenne- ja viestintäviraston välillä.

Lakimuutokset mahdollistaisivat avaruustilannekeskuksen perustamisen Suomeen. Avaruustilannekeskuksen perustaminen voitaisiin aloittaa vuoden 2024 joulukuussa lakimuutosten tultua voimaan. Hallituksen esitystä on valmisteltu yhteistyössä puolustusministeriön kanssa.

Muun muassa Avaruusasian neuvottelukunnassa käytyyn keskusteluun perustuen liikenne- ja viestintäministeriö asetti 10.10.2022 poikkihallinnollisen ohjausryhmän selvittämään, miten Suomen kansallista avaruustilannetiedon tuottamista tulisi kehittää. Ohjausryhmään oli nimetty jäsenet maa- ja metsätalousministeriöstä, opetus- ja kulttuuriministeriöstä, puolustusministeriöstä, sisäministeriöstä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, ulkoministeriöstä ja valtiovarainministeriöstä. Pysyvinä asiantuntijajäseninä toimivat Ilmatieteen laitoksen, puolustusvoimien ja maanmittauslaitoksen edustajat. Myös Sodankylän Geofysikaalisen observatorion edustaja osallistui kutsuttuna asiantuntijana yhteen kokoukseen. Loppuraportissa (LVM:n julkaisu 2023:6) suositellaan, että Suomeen perustettaisiin kansallinen avaruustilannekeskus.

Perusteina avaruustilannekeskuksen perustamiselle painottuivat erityisesti turvallisuusnäkökohdat. Avaruustoiminnan kasvava yhteiskunnallinen, taloudellinen sekä turvallisuus- ja puolustuspoliittinen merkitys edellyttää, että Suomella on omaa kansallista kyvykkyyttä havaita, tunnistaa sekä tarvittaessa ennakoimalla varautua ja reagoida avaruustoimintaan liittyviin riskeihin ja uhkakuihin. Kansallisen avaruustilannekeskus mahdollistaisi sen, että Suomessa voitaisiin jatkossa mahdollisimman hyvissä ajoin havaita, tunnistaa ja ennakoida Maan lähiavaruuden esineiden ja kappaleiden liikkeistä, avaruussäästä sekä satelliittijärjestelmien toiminnasta

yhteiskunnan turvallisuudelle, yrityksille ja omaisuudelle, ympäristölle sekä sotilaalliselle maanpuolustukselle aiheutuvia häiriö- tai vaaratilanteita.

Avaruustoimintaympäristön turvallisuuspoliittinen merkitys kasvaa maailmanlaajuisesti, kun sotilaalliset toimijat hyödyntävät enenevässä määrin sekä kaupallisia että valtiollisia satelliittipalveluja ja varautuvat estämään vastustajilta näiden käyttöä poikkeusoloissa. Valtiolliset toimijat voivat toteuttaa vihamielistä avaruustoimintaa osoittaakseen omaa suorituskykyään, pelotellakseen kilpailijoitaan, kiistääkseen toisilta avaruusjärjestelmien käytön tai hankkiakseen tiedustelutietoa. Avaruustilannekeskus kykenisi muodostamaan tunnistettua avaruustilannekuvaa, jotta mahdollisista vaikutusyrityksistä kyettäisiin varoittamaan ja vaikutuksia estämään tai vähentämään.

Avaruusmyrskyihin liittyvän ennakko- ja riskiarvotiedon saaminen edesauttaisi viranomaisten ja yhteiskunnan muiden kriittisten toimijoiden ja yritysten omien toimenpiteiden suunnittelua ja tätä kautta varautumista yhteiskunnan mahdollisiin häiriötilanteisiin. Avaruusmyrskyn mahdollisesti haitalliset vaikutukset kohdistuvat erityisesti satelliittitietoliikenteeseen, sähköjakeluverkkoihin ja navigointijärjestelmiin. Voimakas aurinkomyrsky saattaa vahingoittaa satelliitteja ja tätä kautta häiritä yhteiskunnan häiriöttömälle toiminnalle erityisen keskeisten aika- ja paikannuspalveluiden toimintaa.

Ulla Kaleva

Viestintäneuvos